

Zlatý odznak J. K. Tyla

**Dne 12. října 2007 u příležitosti 150. výročí založení
Ochotnického divadla v Příbyslavi byl
paní Evě Bechyňové
udělen
Zlatý odznak J. K. Tyla
za rozvoj a dlouholetou práci pro ochotnické divadlo.**

Srdečně blahopřejeme

Ochotnické divadlo

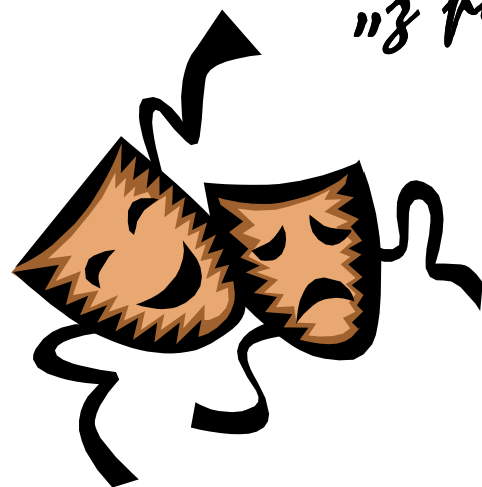
v Příbyslavi

150. let

„z povolání ...“

Anna Šauerová

KZM Příbyslav 2007

Lucerna (DS Furiant),2006

Foto: archiv

Z pekla štěstí (DS Sluníčko),2005

Foto: archiv

Brouk v hlavě (DS Hadrián),2003

Foto: archiv

Podzim v Pekingu (DS Volná asociace),2006

Foto: archiv

Účastníci setkání ochotníků v roce 1997

Foto: archiv

Divadlo a herectví – činnost opovrhovaná i oslavovaná, záliba nebo povolání, které přináší radost divákům i aktérům, koníček i zaměstnání provázené úspěchy i nezdary.

Kolik generací těchto amatérských „bláznů“, již po dlouhou řadu let, vystupuje se sebezapřením na jeviště, bez nároku na finanční odměnu, jak se mnohdy říká „pouze za buřtu“, aby přinesli sebeuspokojení sobě a zábavu druhým. Kdo alespoň jednou v životě se zkusil postavit na „prkna, která znamenají svět“, ví o čem mluvím. Lidé neznají, mají herce, a je jedno jestli jsou to profesionálové nebo ochotníci, za nevyčísitelné alkoholiky, odporné kuřáky a notorické nemravý. Jen by mě zajímalo, zdali by mohli tito škarohlídi říci, když zkoušky slouží jen k těmto zábavám, kdy se vlastně studuje nová inscenace.

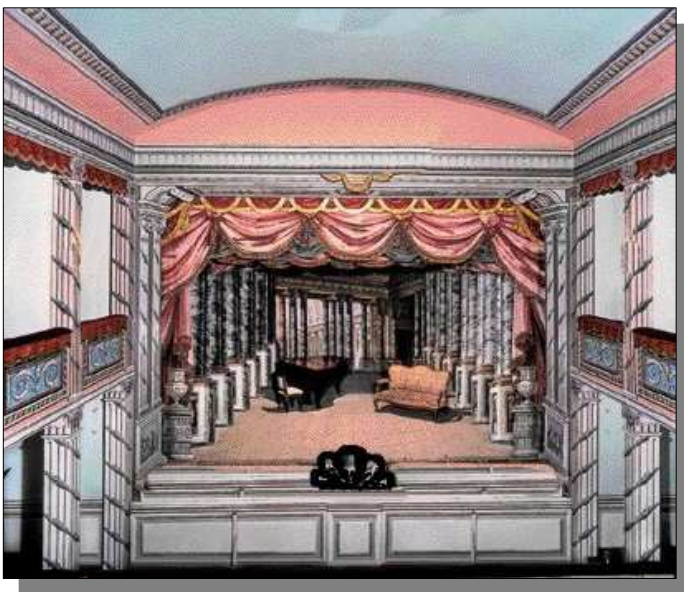
Když se objeví ve městě plakáty oznamující novou premiéru „ochotníků“, tatínek vyndá ze skříně sako, na přání maminky si s velkým nadáváním uváže kravatu, maminky zase provětrají „božíhodové“ šaty, a se sáčkem bonbónů usednou v divadelním sále.

Ale co tomu všechno předchází? Jak vypadá nastudování hry, kolik hodin prá-

ce nejen na jevišti, ale i doma každý z herců musí obětovat ze svého mimopracovního času?

Divák vidí už jen to pozlátko, ale málokdo si uvědomuje, že divadlo není jenom premiéra, magická světla, plné hlediště, potlesk. Divadlo je práce. Práce herců, režiséra a dalších pomocníků, kteří nezištně pomáhají s kulisami, parukami a účesy, šijí kostýmy, skládají hudbu, jsou tu ti, kteří od nepaměti usadají do nápovědní „budky“, osvětlovači, rekvizitáři, dobrovolníci, kteří dělají inspicie a nebo choreograffii. A za tu všechnu, neustále se opakující práci s každou inscenací mají uznání a potlesk, popřípadě onoho záviděného „buřta“. Stává se, že následují pomluvy a pohrdavé úsměvy. O tom všem bude naše vyprávění. Začneme ale hezky od začátku. Letos je tomu právě 150 let, kdy se takoví „blázni“ objevili i v našem městě a rozhodli se založit ochotnické divadlo v Přibyslavi.

Naše město nikdy nemělo profesionální scénu, protože finanční náklady na provoz takového zařízení byly a jsou velice vysoké a městská pokladna se má pořád co ohánět. Ale již řadu let, s malými přestávkami, zde pracují generace nadšenců a udržují tradici ochotnického divadla v našem městě.

Ilustrační foto

Foto: archiv

Právě se píše se rok 1857

Koncem měsíce února se v Přibyslavi pořádá maskarní bál. Nevázané masopustní veselí zrodí myšlenku, že i zde, jako v mnohých jiných obcích, by se měl založit

tem. Koncem devadesátých let minulého století třímalo pět žen otěže ochotnického divadelničení. Dva divadelní dětské soubory při školní družině vedla paní Marie Musilová a Renata Čejková, vedoucí Divadelního souboru Hadrián se stala Jana Potůčková, Divadelní soubor Furiant (tehdy ještě bez názvu) režírovala Anna Šauerová. V neposlední řadě loutkové divadlo, které patří rovněž mezi ochotnické spolky, vedla Jiřina Šillerová.

Co přineslo deset let

Píše se rok 2007. Je to již 150 let, co se poprvé v Přibyslavi hrálo ochotnické divadlo. Od posledního setkání přibyslavských amatérských herců se jejich řady rozšířily nejen o nové nadšence, ale i o nové soubory. Vznikl soubor mladých pro mladé - „**Kontakterský divadelní spolek Volná asociace**“, jehož režisérem je Dominik Linka. Mladí herci mají za sebou nejen velký úspěch na divadelní přehlídce v Jihlavě nebo na „**Šrámkově Písku**“. Při městské knihovně pracuje maňáskový soubor pod vedením Jiřiny Šillerové. Paní Jiřina ukončila v průběhu těchto let „vedoucování“ loutkářského souboru a přenechala Jolaně Slámové. Ta se stala po Janě Potůčkové i režisérkou divadelního souboru Hadrián. Jana Potůčková v současnosti pracuje v divadelním souboru Furiant, jehož se stala platnou posilou. Tomáš Jajtner, který se svými přáteli před několika lety založil divadelní soubor „**Psaníčko**“, dal dohromady opět skupinku mladých lidí, kteří se letos poprvé, dne 4. listopadu, představí přibyslavskému publiku s divadelní hrou „**Paměť přibyslavská**“.

A co popřát všem divadelníkům a divadelním souborům závěrem?
**Hodně dobrých nápadů i nových herců, mnoho vděčných diváků a
„zlomte vaz“....**

Mistr Zindulka v Kulturním domě v Přibyslavi Foto: archiv

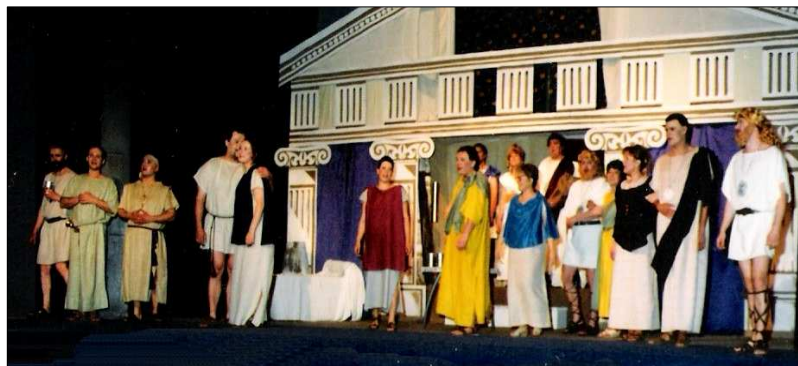

Členové divadelního souboru Hadrián

Foto: archiv

Ale ouha! Tu jeden aktér odřekl, tu zase druhý, pak odešla režisérka a opět se shánělo a zase přesvědčovalo. Na konec to dopadlo tak, že ze zamýšlené inscenace zůstal jen název souboru. Ale jeho členové se nevzdali a roku 1999 pod vedením Jany Potůčkové sehráli své první představení hru Oldřicha Zelenky „*Košilka*.“

Název jedné z inscenací v režii Anny Šauerové „*Hanba mužům, kterým žena vládne*“ se stal na několik let pro ochotnickou činnost v Přibyslavi nepsaným mot-

Nebe na zemi (divadelní soubor Furiant), rok 2002

Foto: archiv

spolek ochotnického divadla. Možná, že to byla touha účastníků „převtělít“ se do postavy krále, princezny, vodníka nebo čarodějnice a na malý okamžik se chovat jako zmíněné postavy. Možná, že to byla i stránka ekonomická, využít pořízené kostýmy vícekrát, ne jednou za rok, při maškarním bále. Hlavním iniciátorem a propagátorem této myšlenky je tehdejší náměstek přibyslavského purkmistra a později i purkmistr, přibyslavský kupec Augustin Bedřich Čepel. Byl nejen zakládající a řídící duší ochotnického divadla, ale po dlouhá léta organizátorem veškeré veřejné činnosti ve městě. Ochotnické divadlo (dále jen OD) se utvořilo:

„By za ostatními městy našeho okolí pro zvelebení naší mládeže se něco podniklo.“

Augustin Bedřich Čepel zapůjčil nově vznikajícímu spolku 189 zlatých na nejnutnější výdaje na pořízení dekorací a kostýmů. Začíná se zkoušet ještě téhož roku v domě na náměstí (nyní dům čp. 60).

Omesův dům, kde se začalo hrát ochotnické divadlo

Foto: archiv

Hrálo se v přízemí, vzadu za krámem. Divadelní místnost byla malá a nízká. Bylo zde jeviště se skladem garderoby herců i hlediště. Třebaze se hrálo v primitivních podmínkách, o to však s větším elánem a intenzitou. Svědčí o tom i dochované písemné záznamy. Z výtěžku divadelních představení dali ochotníci roku 1858 v květnu opravit historické památky stojící u hřbitova a na náměstí. Ředite-

lem OD a režisérem v jedné osobě byl až do roku 1863 Augustin Bedřich Čepl. Pod jeho vedením byly nastudovány tyto hry: **Doktora Fausta domácí čepička, Hadrník pařížský, Galejní otroci, Lakomec a jiné.**

Začátkem šedesátých let osmnáctého století měl soubor 18 stálých členů. Měšťané - Bedřich Rosendorfský, František Niklfeld, Jan Mervart, Antonín Vltavský, Hubert Rottmüller, František Dočekal, Jan Janáček, František Vostřebal, František Remeš. Dále komíník Jan Němec, jirchář Adolf Křest'an, Josef Pecháček, Antonie Bübelová, Rozsypalová, Barbora Čeplová (manželka Augustina Bedřicha Čepla), A. Dočekalová, A. Němcová, A. Pecháčková.

Stísnné podmínky i příchod dalších členů donutily ochotnický soubor po roce 1863, kdy se režirování ujal MUDr. Julius Juren, změnit své působišť. Stěhuje se do nových prostorů v domě Františka Melcra na náměstí (nyní budova chátarajícího hotelu). Tam působil skoro sto let. Větší prostory však vyžadovaly i větší finanční náklady. Vždy ochotný a obětavý Augustin Bedřich Čepl půjčuje divadlu více jak 300 zlatých. MUDr. Julius Juren však roku 1871 odchází do Žďáru a ředitelem se stává Jan Mervart a režisérem Antonín Sládek.

Při svém založení bylo OD volným sdružením jednotlivců. V roce 1863 vzniká zájmový „**Čtenářsko - zpěvácký spolek BESEDA**“ (dále jen Beseda), který se ve svém prvo počátku věnuje hlavně zpěvu. Pravděpodobně v roce 1874 se ochotnický spolek stává jeho součástí, protože při slavnostním odhalení Žižkovy mohly se hrát divadelní hra přibyslavského rodáka F. Hockého – „**On zemřel**“.

Dochované a schválené stanovy Besedy z roku 1879 již obsahují § 2, který se zabývá: „...**provozováním her v místnostech spolkových k účelům dobročinným**“.

Podle dalších písemných vzpomínek se hrálo nejen pro účely doplnění besední pokladny, ale i pro účely jiné. Např. dne 28. 9. 1889 se hrát divadlo „**Popelka na venkově**“ pro místní chudé, dne 1. 11. 1889 „**Mlynář a jeho dítě**“ ve prospěch divadelní šatny, výtěžek z představení „**Sokyně**“ ze dne 16. 11. 1890 dávají ochotníci ve prospěch občanů v Čechách postižených velkou povodní. Kronika a písemné záznamy mlčí o úrovni hraných her, jejich provedení, scéně, výpravě, o ohlasu mezi obecnstvem. Ale častá představení, v krátkých intervalech, jsou dokladem, že zájem publika byl dosti značný, i když úroveň provedených her byla pravděpodobně nižší pro krátkost nácviku, omezené možnosti atd. Šíření českého uvědomění, kulturnosti jsou však aktiva, která ochotnické divadlo přinášelo. Z tohoto hlediska musíme i dnes hodnotit uváděné hry velice kladně. Jednu z výjimek tvoří dochované plakáty a písemné zmínky o divadelní hře Josefa Kajetána Tyla – „**Paličova dcera**.“ Tato inscenace se uváděla dne 25. 10. 1896 na nově zřízeném jevišti v dekoracích a s oponou, malovanou akademickým malířem Frankem z Prahy, který v tomto roce ve městě pobýval. Toto představení a mnoho dalších mělo za cíl uhradit finanční úbytek ve spolkové pokladně použitý již na zmíněné účely. Za zmínku ještě stojí, že za první místa v divadle se tehdy zaplatilo 35 krejcarů.

Přelom 19. a 20. stol. přináší jednu, pro nás velice dobrou změnu. Herci jako by vystupují z anonymity a na plakátech se objevují nejen jména postav, ale i jmé-

V době bezvládí byla část kulis spálena jako nepotřebné harampádí, protože začaly podléhat zkáze a haraburdím se opravdu staly. Kostýmy skoro neexistovaly (bylo zvykem je půjčovat) a co zbylo, nestálo za řeč. Soubor stál prakticky na začátku. Začínalo se skoro od nuly, začínalo se skromně. Ale ochotník je od slova ochotně, a to se opět potvrdilo, jako již několikrát předtím.

V únoru roku 1893 na divadelní přehlídce, která probíhala v místním kulturním domě, vystoupili přibyslavští ochotníci, na improvizovaném podiu ve vestibulu, s monology a dialogy z různých divadelních her. O rok později již vystupovali zase „na prknech“ se třemi jednoaktovkami pod názvem „**Malé komedie z velkého domu**.“

Na jeviště se vrátili někteří bývalí členové, ale objevily se i tváře úplně nové. Následovala celá řada úspěšných inscenací. Utvořil se stálý asi 15 členný divadelní soubor, který v průběhu let „nasbíral“ víc než čtyřicet členů. Poslední hrou, kterou Eva Bechyňová režírovala, byla operetka „**Na tý louce zelený**.“ Pak, bohužel, musela svoji divadelní činnost omezit kvůli zdravotním problémům a inscenaci, na žádost herců, dokončila, za plné jejich podpory, Anna Šauerová. Nezištně jí též byli nápomocni manželé Jiřina a Břetislav Šillerovi. Eva Bechyňová sice přestala režírovat, ale svou divadelní činnost neukončila dodnes.

Na jaře roku 1997 oslavil ochotnický divadelní soubor 140. výročí svého založení. Na přátelském posezení se sešli jak aktivní herci, tak i ti, z kterých se stali za ta léta „jen“ vděční diváci. Na popud Olgy Kasalové a Jiřího Březiny se toto setkání stalo, mohlo by se nadneseně říci, zakládající schůzi, druhého divadelního spolku, který dostal od činných ochotníků název Hadrián. U příležitosti tohoto výročí se členka souboru Anna Šauerová představila místním příznivcům divadla v roli režiséra a uvedla se souborem Erbenovu hru se zpěvy „**Sládci**“.

Proč zrovna Hadriáni

Možná, že už nikdo nemá ani tušení nebo zapomněl, jak tento název vzniknul. Při oslavách 140. výročí se u starších bývalých členů vzbouřila „stavovská“ krev.

„Ještě nejsme tak staří, abychom těm »dětem« nebyli schopni ukázat, jak se dělá divadlo. Oni jednu inscenaci studují celý rok. My za tři měsíce budeme mít premiéru. To budou koukat, že to jde, když se chce.“

Lehko se řekne, hůř se udělá, což iniciátoři záhy poznali. Stovky kroků ode dveří ke dveřím, hodiny a hodiny mluvení, vysvětlování, přesvědčování. A na konci této trnité cesty byl úspěšný výsledek. Sice jiný, než se původně očekával, ale byl. Ze staré generace se nepodařilo „nenaverbovat“ prakticky nikoho. Vznikl soubor úplně nový, s mladými lidmi, kteří, ve většině případů, v životě na jevišti nestáli. Jejich první inscenací měl být „**Hadrián z Římsů**.“ Jaroslav Pána a Jiří Březina se s chutí pustili do tvoření scény, šily se kostýmy, zkoušelo se, Olga Kasalová režírovala.

V této době vznikl i dětský divadelní soubor, který vedla a režírovala po dlouhá léta Jiřina Šillerová. Prvním divadlem, sehraným malými herci v kulturním domě byla známá pohádka „*Sůl nad zlato*.“

V roce 1971 bylo Jaromíru Kasalovi „doporučeno“, aby ukončil svoji veřejnou činnost ve městě (jako učitel i jako režisér a správce muzea), kvůli svým neodpovídajícím politickým postojům. Divadlo opět ztratilo vedení i režiséra.

V tomtéž roce byl vyhlášen první ročník přehlídky amatérských divadelních souborů okresu Havlíčkův Brod, který s malými přestávkami probíhá až dodnes a kterého se zúčastňují v současné době nejen soubory z Havlíčkobrodská, ale i ochotníci ze Žďársku.

V roce 1972 se obětavě ujali režie manželé Ludmila a Karel Klusáčkovi a uvedli Klicperovu hru „*Divotvorný klobouk*.“

V tomto roce se také do našeho města vrátil MUDr. Jan Augustin a již na podzim uvádí operetu Theodora Piskáčka – „*Perly panny Serafinky*.“ A na delší dobu se stal vedoucím a jediným režisérem celého ochotnického divadla. Podařilo se mu prosadit přístavbu kulisárny a tím zlepšit zázemí ochotnického divadla. Jeho náhlým úmrtím v roce 1979 zůstalo divadlo zase bez režie. Soubor po jeho smrti dokončil pod vedením Ludmily Novotné – Křivohlavé z Pohledu divadelní hru „*Napoleon z Doubku*.“ Hostující režisérka se však odstěhovala zpět do Liberce, kde jako členka operní scény působila řadu let. A ochotníci opět stáli před problémem, kde sehnat nového režiséra.

Změnilo se i vedení kulturního domu. Zdeněk Půža odešel a na jeho místo byl na plný úvazek přijat Jiří Pátek. Později ukončila činnost i rada kulturního domu.

V následujících letech bylo několik pokusů, jak udržet divadelní soubor pohromadě. V roce 1979 uvedla členka souboru Anna Hubáčková, s nejmladšími ochotníky, nepříliš zdařilou inscenaci pohádky „*Koláč štěstí*.“

Jiřina Šillerová v roce 1980 s bývalými členy dětského souboru Sluníčko se hrála indiánskou pohádku „*Ostrov stříbrných holubic*“, která byla naopak velmi úspěšná. Manželé Klusáčkovi se snažili zapojit do divadelní činnosti opět Jaromíra Kasala a ostatní bývalé členy souboru a sehrát hru „*Maryla*.“ Neúspěšně - inscenace se vůbec neuskutečnila.

Král je mrtev, ať žije královna

Tak by se dal nazvat návrat Evy Bechyňové v roce 1983 na režisérský trůn, na kterém kralovala a nepřetržitě třímala otěže ochotnického divadla až do roku 1995. Její „království“ bylo v této době v dosti špatném stavu. Herců bylo málo. Starší herci se pomalu dostali do let, kdy už spíše chovali vnoučata, než by běhali po nocích na zkoušky, nebo bohužel, zemřeli. Těch, kteří byli ochotni zase začínat od začátku, zůstalo málo. Mladší členky se vdaly, členové oženili. Mnozí za tu dobu nečinnosti divadla zlenivěli, mnozí si našli jiné využití svého volného času.

na herců. Z plakátu ze dne 17. ledna 1904, kdy se hrála „*Vojnarka*“ A. Jiráka se dozvídáme: Vojnarka – M. Klusáčková, Havel – JUDr. Antonín Semín, Vojnar – Antonín Nývlt.

Každé představení bylo doplněno vystoupením kapely. Ta hrála před zahájením představení, mezi jednotlivými akty i po představení, kdy většinou bývala taneční zábava. Lidé tak měli více času k diskusi o uvedené hře, měli možnost se setkat se svými známými, prostě řečeno lidé se více sblížovali. Každé divadelní představení se tak stávalo vítanou společenskou událostí ve městě. Dirigentem hudby byl např. Karel Čáslavský, J. Růzha, František Svoboda

Roku 1902 se stává vedoucím OD Antonín Nývlt, který ovšem v roce 1903 rezignuje a funkce se ujímá JUDr. Antonín Semín.

V roce 1904 se OD divadlo dostává do velkých potíží

Nedaří se obsazovat role v jednotlivých hrách, přichází konkurence ze strany kočovných divadelních společností i vznikajících nebo již existujících spolků, kde se též pokoušejí hrát divadlo. Například dne 4. 8. 1895 Jednota katolických tovaryšů uvádí divadelní báchoru J. K. Tyla „*Strakonického dudáka*“. (O historii tohoto spolku a jeho činnosti se více můžete dočíst v Přibyslavských čtvrtletnících, kde pan F. Pometlo ze Dvorka podrobně zmapoval jeho činnost – pozn. autora)

Jako protipól spolku „Beseda“, založeného místní „honorací“, působí v letech 1894 – 1903 v Přibyslavi úředně povolená „*Dělnická beseda pro obojí pohlaví pro Přibyslav a okolí*“. (Spolek Beseda nechtěl do svých řad přijímat „obyčejné“ lidi a proto si stanovil vysoké členské příspěvky.) V roce 1903 se transformoval do „*Všeodborového dělnického spolku Lidomil v Přibyslavi*“ a jeho předsedou i nadále zůstal Adolf Hutař. Později divadelní soubor tohoto spolku splývá s OD Besedy.

Tato stinná stránka - snaha v každém spolku hrát divadlo - měla i svá pozitiva. Díky tomu, že ochotníci herci viděli jiné, mnohdy lepší výkony, jinou jevištní techniku, začaly se zlepšovat i oni. To potvrzují i slova některých „starých“ ochotníků.

Členové OD Besedy však po čase zjišťují, že vztah ochotnického divadla k Besedě přináší s sebou značné těžkosti. Proto dne 7. 1. 1906 se zakládá na návrh Františka Augustýna samostatný divadelní odbor Besedy v čele s pětičlenným výborem. Předseda Besedy byl současně předsedou výboru ochotnického odboru, který si sám volil režiséra. Divadelní odbor se skládal z členů i nečlenů Besedy. Tím byla umožněna práce širším, méně zámožným vrstvám obyvatelstva v divadelním souboru. Zároveň tento krok dal základy k úplnému osamostatnění OD od Besedy v pozdějších letech.

Členy prvního výboru se stali: Ignát Pekárek, František Augustýn, Jindřich Smeykal, Karel Jelínek, Antonín Seidl. Režisérem je zvolen Ignát Pekárek, druhým Antonín Nývlt. V listopadu téhož roku je uvedena divadelní hra „*Revizor*“. V této době má soubor 28 členů.

O rok později jsou schváleny samostatné stanovy OD, které se bohužel nedochovaly. Z Příbyslavi odchází horlivý ochotník František Augustýn a Rudolf Ludmila se vzdává své krátkodobé funkce režiséra.

Z účetních knih se dozvídáme, že vstupné bylo zvýšeno na 1 korunu za první místo, že maskování prováděl holič František Šembera za 4 koruny za každé představení, že knihovníkem byl Ignát Pekárek, jevištním mistrem František Zimmermann.

Velkou ránu zasadil ochotnickému divadlu požár ...

Ten vypukl dne 14. 10. 1908 a zachvátil nejen místnosti Besedy a celý hotel, ale i několik sousedních domů na náměstí. Bylo zničeno téměř vše, co divadelní nadšenci na 51 let vybudovali. Škoda na inventáři celého spolku činila 3 361 korun. Výbor Besedy se schází v hotelu „Nápravník“, kde se dohodne zapůjčit bezplatně sumu 500 korun hoteliérově Františku Klusáčkovi na obnovu osvětlení v sále a zároveň, že si Beseda pronajme nově zřízené místnosti v obnoveném hotelu včetně divadelních prostor. V roce 1909 se zřejmě nehrálo, alespoň se o tom žádné záznamy nedochovaly. Prvním představením po požáru byla pravděpodobně divadelní hra „**Tažní ptáci**“ v režii MUDr. Františka Půži, která se hrála dne 26. 12. 1910. Ten se snažil dát znovu dohromady členstvo OD v rámci tehdejší Besedy. Jeho snahy však nebyly korunovány úspěchem, protože mezi členy Besedy byly značné rozpory.

V květnu roku 1911 se ochotníci od Besedy odštěpují

Pan Karel Bübel sepisuje „**Stanovy spolku divadelních ochotníků v Příbyslavi**“, jako samostatného spolku a odesílá je na c. a k. místodržitelství, které je schvaluje dne 21. 8. 1911 pod č.j. 8/A – 3814 a vrací zpět s připomenutím, že: ... „**spolek je nepolitický a nesmí politické činnosti ani vyvíjeti ani se jí zúčastniti.**“

Pro další vývoj OD v Příbyslavi nastává nová éra. Vedení her se od roku 1910 ujímá MUDr. František Půža, který se však v pozdějších letech věnuje více historii města a jeho okolí a budování Městského muzea v Příbyslavi. Dne 1. 10. 1911 se schází ustanovující valná hromada nově vytvořené „**Jednoty divadelních ochotníků**“ v hotelu „Klusáček“. Předsedou je zvolen Ignát Pekárek, místopředsedou a prvním režisérem MUDr. František Půža, druhým režisérem učitel Rudolf Ludmila, hospodářským správcem Karel Bübel, pokladníkem knihař Antonín Seidl, jednatelem Karel Smejkal. Dalšími členy výboru jsou jmenováni: A. Dohnalová, M. Půžová, B. Schillingová, Josef Hulej.

Bývalé OD předává Jednotě divadelních ochotníků (dále jen JDO) sumu 58 korun.

Ale přes všechny tyto nedostatky se zmobilizovali „pozůstalí“ po JDO a divadelním oddílu TJ Sokol a již v květnu roku 1969 se hráli s velkým úspěchem pod režijním vedením Jaromíra Kasala a Evy Trnkové hru Aloise Jiráska „**Lucerna**.“ Ve všech jakoby byla sžíravá touha vynahradiť si léta nečinnosti, protože v prosinci téhož roku uvádějí na scénu pod stejnou režii další premiéru, divadelní hru Ladislava Stroupežnického „**Naši furianti**.“

Zdeněk Půža (druhý zleva), první vedoucí KD

Foto: soukromý archiv

Činnost ochotníků se rozjíždí velice rychle a slibně. Vedoucím kulturního domu je jmenován Zdeněk Půža, jeho „pravou rukou“ se stal Břetislav Šiller a Zdeněk Ondráček. Byla ustanovena rada kulturního domu, ve které dále pracovali: dlouholetý člen ochotnického divadla Karel Klusáček, sbormistryně a režisérka Eva Bechyňová, dlouholetý činovník Sokola a vedoucí kina Oldřich Podrázský, osvětlovací a zvukoví technici Ladislav Hladík a Jaroslav Jakšl, učitelka hudby Miluše Sedláčková, uvaděčka a zástupkyně vedoucího kina Marie Dočekalová, Marie Košetická, Antonie Pekárková, Marie Krejsková, výtvarník a malíř Josef Pospíchal, členka divadelního souboru Miluška Starková, Blažena Haladová a Jiří Bárta. V pozdějších letech k nim přibyl, po svém návratu zpět do rodného města, MUDr. Jan Augustin. Řady pracovníků byly rozšířeny ještě o Jaroslava Pánu, Jitku Haladovou a Ludmilu Holcmanovou.

z natáčení“, vzpomínalo se na pěkné chvíle, a tak trošičku se pošilhávalo, kde by se zase dalo ochotnické divadlo provozovat. Ale vždycky se naráželo na problém – prostory. Divadlo není jenom jeviště; divadlo jsou šatny, kostymérna, kulisárna a kulisy, dílna, osvětlovací technika. Divadlo, třeba ochotnické, potřebuje odpovídající nemalé zázemí. Sice již v roce 1960 existoval projekt na nový kulturní dům, kde se počítalo i s ochotnickým divadlem, ale jeho realizace byla, na dnešní poměry, velice dlouhá. Se stavebními pracemi se začalo v roce 1961 a slavnostně se jej podařilo otevřít až dne 29. března 1969. Třebaže bylo dobře, že se takové kulturní zařízení vůbec postavilo, třebaže se na jeho stavbě podílel snad každý dospělý občan města, protože se kulturní dům stavěl v akci „Z“, přece jen byla škoda, že vedení tehdejší „radnice“ nepopřálo více sluchu právě divadelním ochotníkům, kteří navrhovali lepší řešení interiéru, vybudování lepšího zázemí pro různou spolkovou činnost a účelnější využití celé stavby. A tak se vybudoval kulturní dům poplatný své době. Sice hezký na pohled, v tom se mnou ovšem nemusí někdo souhlasit, ale s čím bude souhlasit kde kdo, neúčelný.

Pro mladší generaci na vysvětlenou: Akce „Z“ = dobrovolně - povinná účast na veřejných brigádách. Bylo potřeba upravit parky, shrabat listí? Udělala se akce „Z“. Potřebovalo město zrealizovat přístavbu školy, vybudovat dům pionýrů a mládeže, nebo položit obrubníky u chodníků? Uspořádala se akce „Z“, do které se zapojily všechny společenské organizace, škola, školka, všechny podniky ve městě i jednotliví občané. Nedávno jsme slyšela vyprávět jednu perličku o těchto akcích. V jedné obci, nedaleko našeho města, tajemník tehdejšího místního národního výboru hlásil: „**A protože je potřeba, aby se vykopal výkop pro novou kanalizaci, na brigádu se dostaví obyvatelé domu číslo 25, 26, 27 a 28. Nástup je v 8 hodin před místním národním výborem.**“ Chvilku bylo ticho a pak se ozvalo: „... a vy mě taky. Konec hlášení.“ *

A tak máme co jsme chtěli

Město dostalo kulturní stánek, o jehož využití se vedou polemiky dodnes. I když tehdy, hlavně ochotníci, to považovali za veliký úspěch. Získali jeviště s propadlem, s tahy na kulisy, na tehdejší dobu s dobrým světelným parkem, získali dvě, i když maličké šatny, dostali k dispozici klubovnu, o které se dělili s jinými společenskými organizacemi. Kulisárna pod jevištěm však byla nevyhovující – byla malá a nízká. Nezbylo místo na dílnu. Kulisy se vyráběly v přibyslavském zámku, skladovaly se na místní faře a v domě v Husově ulici čp. 93 – u Půžů, část jich dlouhou dobu zůstávala pod tribunou na sokolském cvičišti, rekvizitárna byla maličká a ke všemu se zde skladoval i elektromateriál. Kostymérna nebyla vybudována vůbec, protože se počítalo s tím, že se kostýmy vždycky půjčovaly v Horáckém divadle v Jihlavě a nebo si každý donesl to, co doma měl.

Z jeviště se chodilo rovnou ven na zelený trávník a při představení za kulisami herci o sebe zakopávali, protože tu bylo jen minimum místa.

Problémem pro JDO se stává zakoupení kulís, dekorací, paruk atd. Na tyto účely jsou věnovány členské příspěvky ochotníků. Zřizuje se skříň na garderobu. Mezi prvními kusy je oblek vysloužilého námořníka Františka Tonara. Při svém vzniku se JDO stává řádným členem **Ústřední matice divadelního ochotnictva československého**. Ze záznamů se dovídáme, že v roce 1912 JDO udělala pro své členy kurs „šminkování“ hostujícím p. Muškou, ředitelem kočovné divadelní společnosti. Při hodnocení divadelní sezóny 1911 všichni členové vzdávají dík MUDr. Františku Půžovi za výtečné vedení a řízení divadla, přehled o divadelních hrách. V roce 1912 má spolek 59 členů, z toho 46 činných. V této době se stává jednatelem, později pak režisérem JDO X. B. Pelikán. MUDr. Františkem Půžou navržené fotografování ochotníků po hrách učitelem Rudolfem Ludmilou se sice realizuje, ale v pozdějších dobách je skoro vše zničeno.

Přes všechny těžkosti JDO výtěžkem svých představení podporuje Ústřední matici školskou a Červený kříž. Ve svých hodnoceních nezapomíná na záslužnou práci nápovědy J. Štěpánka a oponáře K. Štohanzla. V roce 1914 odchází ze své funkce i ze spolku Rudolf Ludmila.

Začínají se znovu objevovat problémy s obsazováním rolí a proto výbor rozhodne, že každý ochotník je povinen hrát nejméně 1x ročně a že nesmí hrát v jiném spolku.

V roce 1914 jsou vyhlášeny nové volby a předsedou se stává MUDr. František Půža, prvním režisérem J. Ligaun, druhým režisérem Karel Bübel, Pelikán se stává jednatelem. Ale tato schůze 10. 5. 1914 je prakticky poslední schůzí JDO na delší dobu.

Veškeré dění je násilně přerušeno 1. světovou válkou. Někteří ochotníci odcházejí na bojiště a nevracejí se, jiní vystupují ze spolku. Jedinou doloženou hrou ve válečném období je divadlo s názvem „**Sírotčí peníze**“ v režii Františka Tonara - dne 28. 9. 1915. Teprve v roce 1918 se na počest 50. výročí založení základního kamene k Národnímu divadlu v Praze se hraje Jiráskova „**Vojnarka**“ v režii Františka Tonara. Představení dne 19. a 20. 5. 1918 byla věnována na dobročinné účely. Svou činnost obnovuje JDO dne 26. a 27. 12. 1918 hrou „**Dýchánek paní doktorové**“ v režii MUDr. Františka Půži. Od tohoto okamžiku se zase čile rozbíhá jeho činnost. V režii se střídají MUDr. František Půža, J. Ligaun, František Tonar, Karel Bübel. V roce 1919 JDO uvádí parodii na operety „**Edip král**“, a MUDr. František Půža realizuje dlouho odkládanou hru „**U bílého koníčka**“. O rok později uvádí na scénu Jiráskovu „**Lucernu**“ a Stroupežnického „**Naši furianti**“.

Lucerna se objevuje v pozdějších letech ještě několikrát na scéně OD a to vždy při významných příležitostech.

Dne 27. a 28. 3. 1921 se představuje přibyslavským divákům nový režisér, Jindřich Vodička, s hrou „**Rozkošná příhoda**“, který pak na mnoho dalších let ovlivní vývoj nejen divadelního umění ve městě.

Život herecký je život nejen veselý, ale někdy i smutný. Je to život neustálého hledání, poznávání svého okolí a prostředí, ve kterém žijeme, poznávání i sama

sebe, život osobních výher i proher. Ne vždy se vše podaří tak, jak by si režisér nebo herec přál a představoval. Ne vždy se jednomu nebo druhému dostane zasluženého ocenění a uznání. Ne vždy je jejich mravenčí a stále se donekonečna opakující práce odměněna vděkem a pochopením jejich okolí. Ale tento fakt zná mnohý sám ze své zkušenosti.

V našem vyprávění o ochotnickém „divadelničení“ v Přibyslavi se dostáváme do doby, pro někoho dávno minulé, pro jiného do období jeho dětství nebo mládí.

Přišel rok 1920

Na tehdejší Městský úřad v Přibyslavi nastupuje dne 1. srpna 1920 veselý a usměvavý mladý muž Jindřich Vodička, v pozdější době tajemník městského úřadu. Jen se trochu obeznámil s prostředím a zabydlel, již se aktivně zapojil do kulturního života ve městě. V březnu roku 1921 se zdejší veřejnosti představil jako režisér s divadelní hrou „**Rozkošná příhoda**“. Stal se nejen platným členem hereckého cechu, dobrým režisérem a hercem, ale i vítaným hostem v různých společnostech a při mnohých akcích. Jeho obliba pro přátelskou a dobrosrdečnou povahu u místních lidí neustále narůstala i v pozdějších letech.

V roce 1924 spolupracoval s Dr. Františkem Půžou na realizaci hry J. Kolára „**Žižkova smrt**“, která byla hrána u příležitosti oslav 500. výročí úmrtí Jana Žižky z Trocnova. Představení probíhalo pod širým nebem u Žižkovy mohyly. Jindřich Vodička si v inscenaci po boku více než 40 herců, hereček a dětí zahrál postavu Jana Žižky.

Domovskou scénou ochotnického souboru však stále zůstával sál v hotelu „Klusáček“, který po ničivém požáru 14. 10. 1908, byl již zrekonstruován a několik let opět celý objekt sloužil svému účelu jako před požárem.

Sál měl v přízemí k sezení téměř 200 míst a 150 míst k stání, na galerii celkem 30 míst k sezení i stání. Cena za jednu vstupenku se pohybovala od 5,20 Kč za I. místo k sezení, do 2,- Kč k stání.

V této době byl ochotnický spolek snad nejaktivnější za celou dobu své existence - v porovnání s lety minulými i nyníjšími. Dokázal totiž nastudovat i dvě premiéry v měsíci. Hrál se skoro pravidelně. Snad každý měsíc proběhlo alespoň jedno divadelní představení. Co toho bylo příčinou?

Ve dvacátých letech minulého století působilo v souboru několik režisérů: MUDr. František Půža, který zároveň zastával funkci předsedy Jednoty divadelních ochotníků, Jindřich Vodička, Josef Hulej, Karel Bübel, A. Kraus, J. Bübel, František Imramovský. Tito lidé nejenže režírovali, ale byli i aktivními herci, starali se o výrobu kulís, dekorací, popřípadě i jejich stavbu při představeních.

Tehdejší vedení Jednoty divadelních ochotníků (dále jen JDO) na jedné ze svých pravidelných schůzí dospělo k názoru, a následovně i odsouhlasilo návrh jeho členů, zavést divadelní předplatné. Tím byla zaručena „stálá“ návštěvnost

Znovuvzkříšení

Teprve v roce 1958, kdy došlo k nepatrnému zmírnění napjatých vztahů a uklidnění politických nálad ve městě i v celé společnosti, se hrstka divadelních nadšenců sešla s vedením přibyslavské tělovýchovné jednoty Sokol a založili, za její podpory, samostatný dramatický – divadelní oddíl. Ochotnické divadlo tak získalo na několik málo let střechu nad hlavou. V sokolovně bylo dosti velké jeviště, které mohlo sloužit jeho činnosti. Muselo se však o prostory dělit se členy tělovýchovné jednoty, kteří je používali ke cvičení. A nesmíme zapomenout ani na loutkové divadlo, které mělo své zázemí v „Perníkové chaloupce“ na jevišti. Depozitář kulís se přestěhoval do prostoru pod tribunu (v hudebním pavilonu) na sokolském cvičišti. I když toto řešení nebylo zrovna nejvhodnější, byla to v té době jediná možnost. Hrát se prostě chtělo. Ta chvilka na jevišti dávala lidem zapomenout na jejich každodenní starosti, smích a potlesk diváků jim byl povzbuzením do další práce a odměnou.

V této době se opět soubor obměnil. Přišli noví herci i noví režiséři. Vedle režiséra Jaromíra Kasala a Aloise Culky, Olga Kasalová režiruje hru „**Ženichové**“ a Eva Bechyňová debutuje, v roli režiséra, s pohádkou „**Princezna se zlatou hvězdou na čele**“. Všichni se snažili navázat na starou tradici bývalé JDO a vybírat takové hry, aby byly co nejméně poplatné době, aby se co nejvíce líbili divákům a přitom při schvalování, na Okresním národním výboru - odbor kultury, byly co nejmenší problémy. A to byl úkol velice nelehký.

V roce 1960 se přibyslavskému publiku představila další režisérská osobnost MUDr. Jan Augustin. Pod jeho vedením soubor sehrál známou pohádku Jana Drdy „**Hrátky s čertem**“. Nezapomenutelným hereckým výkonem v roli Sarky Farky, loupežníka, oslavil Jaromír Kasal 25 let své činnosti v ochotnickém souboru. Ještě dva roky divadelní ochotníci pilně zkoušeli a vytvořili nejedno zajímavé představení, ale pak jejich činnost skončila. MUDr. Jan Augustin se odstěhoval. Paní Eva Bechyňová začala studovat na konzervatoři obor zpěv, učít na Lidové škole umění v Havlíčkově Brodě, dirigovat spolu s Václavem Novákem přibyslavský pěvecký sbor Beseda a tak na režisérskou práci již nezbýval čas. Jaromír Kasal převzal po Bedřichu Rýdlovi přibyslavské muzeum a spolu s Evou Trnkovou režíroval dětská divadelní představení ve škole. Povinnosti učitele, správce muzea a další aktivity mu též nedovolovaly, zvládat ještě náročnou režisérskou práci. A nikdo jiný se nenašel, kdo by na sebe břímě režisérského jha vzal. A tak dramatický – divadelní oddíl při TJ Sokol zaniká.

Nová éra ochotničení v Přibyslavi

Třebaže se divadelníci „rozpadli“, při soukromých schůzkách vzpomínali na chvíle strávené v divadelním souboru. Donekonečna si připomínali různé „veselé příhody

štěn a veškeré jmění byl nucen převést do nově vzniklého Československého svazu mládeže. Ten měl sloužit ke sjednocení všech kulturních složek ve městě. Toto řešení se ukázalo v budoucnu jako velice nešťastné a prakticky bylo brzdou, než přínosem pro rozvoj kultury. I v pozdějších dobách, snahy o sloučení různých dobrovolných, uměleckých činností, vedly spíš k zániku některých složek, než k jejich rozkvětu. Bylo to způsobeno velkou růzností názorů na rozvoj jednotlivých oblastí, které činnosti dát přednost před druhou, dále odchodem starých činovníků a neochotou mladých nastoupit na jejich místo. Mnoho z nich velice brzy zjistilo, že je to především práce. Vděk a uznání okolí nevyvažovaly hodiny mravenčí práce. A ještě jeden aspekt se odrazil na dobrovolné činnosti: ... **„za svoji dobrou práci má každý právo požadovat přiměřenou finanční odměnu.“** ... Hesla na plakátech hlásala: ... **„Konec vykořisťování! Všichni jsme si rovni“**. Na to, aby se platilo všem členům orchestru nebo divadla, peníze spolky neměly.

Členové bývalé JDO odmítali hrát pod jakýmkoliv povoleným politickým sdružením, protože jejich názory, na kulturu i politickou situaci, byly ve velké většině jiné, než jaké hlásala „strana a vláda“. Nehodlali akceptovat direktivy „strany“, která si dělala nárok na jediný správný názor na veškerou, nejen kulturní, činnost ve státě, nechtěli hrát doporučené a nařízené divadelní kusy, které byly ryze tendenční a měly sloužit k oslavám dělnické třídy a jejich hnutí. I později dávali herci i diváci nechuť k takovýmto hrám okatě najevo. Bud' se taková hra vůbec nehrála, a když se uvedla, tak se hrálo před poloprázdným hledištěm.

Mistr ostrého meče, rok 1959

Foto: archiv

jednotlivých představení. JDO měla k dispozici větší množství peněz najednou, což jí umožňovalo lépe hospodařit s finančními prostředky, mohla si dovolit investovat více peněz do zařízení jeviště, dekorací, kostýmů, paruk, nebo mohly být výtěžky z některých představení věnované na různé dobročinné účely.

Paní Mariánka matka pluku, rok 1926

Foto: archiv

Například v roce 1928 byla hra „**Transport č. 20**“ věnována na podporu stavby pomníku obětem 1. světové války. Socha R. Kabeše znázorňovala matku, vdovu truchlící nad padlými muži, nesoucí v náručí malé dítě, sirotka. Na podstavci byly vytesány postavy legionářů, které musely být v době druhé světové války odstraněny.

Dovolte na tomto místě malé odbočení. Tato socha neměla klidný osud. Několikrát se nedobrovolně ze svého původního místa na náměstí stěhovala. Nejprve na nádvoří přibyslavského zámku, později ke zdi zdejšího farního kostela a pak byla, na nátlak veřejnosti, ... **„že si zaslouží důstojnější místo“**, přemístěna do parčíku na Vyšehradě, před Starý špitál. Místo v parčíku na náměstí po této soše nezůstalo prázdné. Dnes zde stojí památník ve tvaru stylizovaného kříže, na jehož vrcholu je socha vojáka. (Mylně se uvádí, že rudoarmějce. Ovšem znalec vojenské proslmatiky pozná, že podle oblečení se jedná spíše o partyzána.) Na dvou reliéfech, které jsou umístěny ve spodní části kříže jsou - na levém, vyobrazení legionáři z 1. světové války a na pravém, partyzáni a vojáci bojující ve 2. světové válce. Je to pomník nejen sovětských vojáků, ale je i „pomníkem“ paradoxů minulých let. Pod

sochou „rudoarmějce“ přežili po celých čtyřicet let vytesáni legionáři, což je asi jeden z mála památníků obětí 1. světové války, který se takto zachoval.

Můžeme uvést i další příklad z doby pozdější, kdy JDO hrála divadlo, jehož výtěžek šel na věci veřejné. V době ohrožení republiky německou armádou JDO poskytla finanční podporu Civilní obraně na zakoupení sirény pro hlášení leteckých poplachů v našem městě.

První hrou, která se v rámci předplatného hrála dne 1. 10. 1927, byla Wernerova „*Choulostivá historie*“ v režii Jindřicha Vodičky.

Nesmíme opomenout se zmínit o největším divadelním „projektu“, který byl kdy v historii přibyslavského ochotnického souboru realizován. Dne 21. 7. 1928 byla uvedena hra „*Jánošík*“ v režii již zmíněného režiséra.

Hrálo se tehdy na prostorné louce pod zříceninou hradu Ronova. Byly zde postaveny realistické kulisy, pozvána Kozderkova kapela z Luže (rodiště J. Vodičky), která svojí hudební produkcí obohatila celé divadlo a oddělovala jednotlivá jednání hry. Bylo „angažováno“ vedle jednoho sta herců – amatérů, též 20 jezdeckých koní, jeden kočár a jeden žebříňák, oba taženy vždy párem koní. Vše bylo jako ve skutečnosti, jenom náboje „žandárů“ byly, jak jinak, slepé, skutečná krev také netekla, dokonce i Jánošík se po skončení představení přišel poděkovat nadšenému obecenstvu, které se sešlo v nevídaně hojném počtu.

Drahomíra a její synové, rok 1929

Foto: archiv

Konečně je po válce

Přišel rok 1945 a s ním i konec války. Třebaže se 9. května 1945 skoro všude oslavovalo vítězství spojeneckých vojsk nad německou armádou, tady ještě ustupovala německá vojska a město bylo bombardováno. Do Přibyslavi dorazila Rudá armáda teprve 10. května 1945.

První divadlo, které se hrálo již ve svobodném Československu, byla „*Lucerna*“ Aloise Jiráska v režii Jindřicha Vodičky. Tato hra byla vždy hrána při slavnostních příležitostech a důležitých událostech, které se týkaly nejen JDO, ale celého města. Pro přibyslavské ochotnické divadlo byla a je Lucerna podobným představením jako pro Národní divadlo v Praze opera Libuše.

Bylo po válce, život se začal pomalu vracet do normálních kolejí. Pomalu se začala obnovovat spolková činnost. Staré spolky opět dávaly dohromady členské základny, začínaly vznikat i spolky nové. Jednota divadelních ochotníků samozřejmě nestála stranou. Režiséři Jindřich Vodička, Jaromír Kasal, Vladimír Pohořelý, J. Růzha se pustili s novou chutí do další divadelní práce.

Divadelní přestavení hry Aloise Jiráska „*Lucerna*“, které se hrálo ve dnech 28. a 29. září 1945, bylo první vlaštovkou znovu začínající činnosti Jednoty divadelních ochotníků (dále jen JDO). Mohlo se uskutečnit i díky zásluhám Aloise Culky a Antonína Růzhy, kterým se podařilo uchránit před zničením část spolkového inventáře z předválečného období. A tak nestáli divadelní ochotníci na počátku své poválečné činnosti úplně s prázdnými rukama, před prázdným jevištěm a jen s velkou chutí do další práce.

V roce 1946 byla svolána výroční schůze JDO. Na té byl do čela spolku zvolen Jindřich Vodička, místopředsdou František Imramovský, jednatelem Jaroslav Kohout, pokladníkem Jan Kyrášek. I členská základna se částečně obměnila. Někteří „starí harcovníci“ svou aktivní činnost skončili, ale na jejich místo přicházejí noví herci – Jan Štohanzl, Jan Šiller, Jarmila Dušánková a mnoho dalších.

Ve víru změn

Neklidná politická situace ve společnosti se odrazila i v JDO. Spolek velice negativně nesl, že se v dalších spolcích vytvářely dramatické odbory. Mělo to za následek odliv některých dobrých herců. Jen s velkými obtížemi se hledaly divadelní kusy, kterým odpovídala členská základna a technická náročnost. Režisér Jaromír Kasal navrhoval, aby JDO přešla jako dramatický odbor pod přibyslavský Sokol, ale tento návrh u členů ani u vedení JDO neprosadil.

Těžkosti, neshody ve spolku, ale hlavně nové politické tendence ve státě, které vyvrcholily převratem v roce 1948, prakticky činnost divadelníků úplně zastavily. Nedařilo se sehrát jediné představení.

Dvacátý pátý leden roku 1951 byl posledním dnem JDO. Spolek byl rozpu-

O mistru Rudolfu Deylovi starším

V roce 1944, přesně ve dnech 4. a 5. února, hostoval v ochotnickém souboru ve hře Ladislava Stroupecknického „*Na Valdštejnské šachtě*“ člen činohry Národního divadla v Praze – Rudolf Deyl, starší. Dnes jdou o jeho hostování mezi divadelníky, ať už „zaručeně“ pravdivé nebo trochu dobou přibarvené, zajímavé historky. Jedno je ale jisté, herci, kteří s ním tento kus hráli si „užili“. Mistr Rudolf Deyl byl osobou nesmírně přátelskou, dobrosrdečnou, ale puntičkářskou, co se týkalo hereckého umění. Takové obyčejné zaklepání na dveře se zkoušelo snad dvacetkrát. Pak došla mistru Deylovi trpělivost a milého představitele inženýra Paterky vyhodil, aby se šel učit domů, jak klepe inženýr. Každý výstup se zkoušel několikrát. O půlnoci byli všichni tak unavení, že se režisér, který seděl tiše jako „oukropeček“

v koutku hlediště, protože Rudolf Deyl si řídil celou zkoušku sám, nesměle prohodil, jestli by se mistr Deyl nechtěl občerstvit a pak pokračovat ve zkoušce.

Mistr kategoricky odmítl s tím, že je práce moc a že noc má na kahanu, a tak se zkoušelo dál - jako o život. Místo předpokládaného konce zkoušky ve 23,00 hodin, se ho všichni účinkující dočkali v 5,00 hodin druhého dne ráno. Bílé a zbědované postavy herců se pomalu plížily do svých domovů nebo rovnou do práce. Mistr Deyl velice svižně opouštěl jeviště do svého pokojíku, s úsměvem na rtech: **„Tak páni kolegové, odpočítejte si a odpoledne se sejďeme tři hodiny před představením, k malému dopilování“.**

Každý z herců děkoval Pánu Bohu, že plakáty na zítřejší, vlastně dnešní představení, už visí, jinak by si nebyli jisti, kdy zkouška zase skončí. Zkrátka, zkusili si, jak takoví herci taky dokáží zkoušet a pěkně si to užili.

Ještě jednou zajímavostí se nám může tehdejší ochotnický spolek pochlubit. Za celou dobu trvání Protektorátu Čechy – Morava nebyl na divadelní představení ani jeden plakát natištěn dvoujazyčně – německy a česky. Vždycky byly plakáty pouze v češtině.

V roce 1929 došlo ve vedení JDO k zásadním změnám. Po mnoha letech záslužné práce odchází ze své funkce MUDr. František Půža, který v tomto roce naposledy režíruje Medkovu hru „*Plukovník Švec*“. Na jeho místo nastupuje režisér Jindřich Vodička. Odcházejí i další herci a režiséři (Karel Bübel, J. Ligaun, František Zimmermann). V tomto roce má JDO 68 činných členů a 19 přispívajících.

V zápisech ze schůzí z této doby se začínají objevovat nová jména lidí, kteří postupně nahrazovali „staré členy“ ve výboru, mezi herci i režiséry a zapojovali se po boku „starých harcovníků“ aktivně do činnosti JDO. Jen namátkou můžeme jmenovat: MVDr. J. Jáchym, Jaroslav Kohout, Alois Culka, Bohumil Zach, Marie Burgnerová, František Bříza, B. Klusáčková, František Podrázský, František Šonka a mnoho dalších.

Nejenom tehdy, ale prakticky stále, trápily divadelní ochotníky stejné problémy - technické vybavení jeviště, vhodné osvětlení, sklady kulis, kostýmů, potřebné dílny a strojní zařízení. V roce 1934 investuje JDO 12 000 Kč do úpravy již nevyhovujícího jeviště, ovšem řešení ostatních problémů se musí odsunout na daleko pozdější dobu. Jednak z důvodů finančních, ale hlavně z důvodů prostorových. Nebylo možné nalézt, jak přímo v budově hotelu, tak v jejím nejbližším okolí vhodné prostory, kam by se dalo umístit technické zařízení divadla.

Proteckce, rok 1931

Foto: archiv

Odchodem některých členů „staré gardy“ se JDO dostává v roce 1937 do dalších problémů. Můžeme říci „nejsou lidi,“ ale nebyly ani divadelní hry, které by byly vhodné k nastudování v podmínkách stávajícího ochotnického souboru. Režiséři se

potýkali jednak z počtem herců, který byl omezen, ale v neposlední řadě i s kvalitou divadelních textů. Pro potřeby ochotnických souborů je třeba vybírat hry libivé, ovšem nikoliv plytké.

Tulák, rok 1931

Foto: archiv

První problém, členskou základnu, řeší vedení JDO v roce 1937 kurzem dramatického umění. Přihlásilo se tehdy 30 zájemců, ale vytrvalo jich pouze 13.

Druhý problém, výběr her, byl daleko složitější. Náročnost diváků stoupala. Mělo na tom svůj podíl především promítání filmů a též plošné zavádění dalšího vynálezu – rozhlasu.

Režiséři „sahají“ buď po osvědčených původních textech *„Lucerna, Pražský flamendr“* nebo inscenují divadelní tituly, které diváci znají podle filmových předloh - *Muži nestárnou*, *Lidé na kře*. Oblíbenými hrami jsou i divadla s legionářskou tematikou - *Poslední od Zborova*, *Jízdní hlídka*. Aby JDO uspokojila náročnost diváků a zajistila jim i pestrost divadelních her, velice ochotně zapůjčuje svoje prostory buď jiným městským spolkům k pořádání divadelních představení (většina jich však hrála dosti nepravidelně, spíše jen příležitostně) a nebo si zvala i soubory z okolích měst, hlavně z Polné nebo z tehdejšího Německého Brodu.

Evropou obchází „hnědý mor“

Tak vnímal celý svět nástup fašismu v tehdejším Německu a jeho pomalou rozpínatost po celé Evropě. Náklady ve společnosti a strach z budoucnosti se odrazily i na společenském životě našeho města. Dne 17. 4. 1938 vystupují divadelníci s hrou *„Vyzvědači“* v režii Františka Bůbla a pak se na více než jeden rok odmlčeli. Předplatné na představení se zrušilo, protože se přestalo pravidelně hrát. Teprve dne 18. listopadu 1939 opět ochotnické jeviště ožilo. Byla tehdy uvedena hra *„Svátek věřitelů“* v režii Jaromíra Kasala, který se po boku Jindřicha Vodičky a dalších režisérů na mnoho dalších let stává vůdčí osobností přibyslavské ochotnické scény. O měsíc později je uváděna další premiéra v režii Jindřicha Vodičky, *„Příklady táhnou.“*

Doba Protektorátu Čechy – Morava

Byla dobou velice těžkou, o čemž by nám mohli mnozí pamětníci vyprávět. A právě v této době bylo velice důležité, aby se ochotnické divadlo neodmlčelo nadobro. Přes všechny těžkosti, které doba nesla, se činnost ochotnického souboru nezastavila, ale pomalu se opět dávala do pohybu. Na jevišti se střídala činohra, opereta, pohádky pro děti a hry místních autorů. V únoru roku 1940 mohli přibyslavští diváci shlédnout první představení *„Směry života“* v režii Františka Břízy. Velký úspěch sklídila ve dnech 6. a 7. července 1940 klasická opereta Rudolfa Piskáčka *„Perly panny Serafinky“* v režii Jaromíra Kasala. Celé toto představení si kladlo za cíl posílit národní uvědomění místních obyvatel. Proto mezi jednotlivými akty vystoupil se svými přednáškami učitel František Tonar o úloze české knihy, o významu spisovatele Aloise Jiráska a o době národního obrození.

Dokonce v roce 1942 dává Jindřicha Vodičky návrh na založení fondu pro stavbu budovy „národního“ Městského divadla v Přibyslavi. Tento záměr se však nikdy neuskutečnil a zůstal jenom v plánech. V mnohem pozdější době se tuto myšlenku, pouze však částečně, podařilo zrealizovat stavbou kulturního domu v akci „Z“.

V těchto letech zde začalo hostovat i Horácké divadlo, které se svými vystoupeními i v pozdější době na scéně ochotnického souboru „zdomácnělo“. Jejich vystoupení byla jediným obohacením divadelního života ve městě. Ostatní spolky buď svoji činnost samy pozastavily, nebo byly donuceny zastavit ji a samozřejmě divadlo přestaly hrát. Někteří jejich členové se stáhli do ústraní, jiní se odstěhovali, a další zase přešli do JDO, aby se mohli alespoň trochu seberealizovat.

Během okupace se hledaly různé cestičky, jak lidi pobavit a při tom nenarazit na různá nařízení a zákazy úřadů. A tak v hlavách místních ochotníků uzrál nápad – pozvat některého z významných českých herců. Los padl na mistra Rudolfa Deyla, staršího. Ten nabídku místního divadelního spolku přijal.